

Onaran ve Kaynaştıran Dil

Açıklayıcı, onarıcı, kaynaştırıcı ve bağdaştırıcı bir dile ihtiyacımız var. **مَتَّبِعِي**

لِللُّغَةِ مَحْفُوفٌ وَحَدِّقُ

Günümüz insanının belki de en derin ihtiyaçlarından biri, birbirimizi daha çok konuşmak değil, **birbirimizi daha doğru anlamaktır**. Çünkü iletişim çağında yaşamamıza rağmen anlam dünyalarımız arasında giderek daha fazla mesafe oluşuyor. Söz çoğalıyor, fakat anlayış azalabiliyor. Bilgi artıyor, fakat hikmet aynı ölçüde derinleşmeyebiliyor. İnsanlar birbirine daha kolay ulaşabiliyor, fakat birbirlerine gerçekten temas etmekte zorlanabiliyor.

Tam da bu nedenle günümüzde yalnızca konuşan bir dile değil; **açıklayan, görünür kılan, onaran, kaynaştıran ve bağdaştıran bir dile** ihtiyacımız var.

Süryanicede **ܒܕܐܩ** (bdāq) kökünün taşıdığı anlam zenginliği, bu ihtiyacı düşünmek için bize güçlü bir kavramsal alan açmaktadır. Bu kök; anlatmak, göstermek, açıklamak, sorgulayarak araştırmak, yorumlamak, tefsir etmek, işaret etmek, derinlemesine incelemek, ortaya çıkarmak, açığa çıkarmak, ilan etmek, belirginleştirmek, ifade etmek ve dile getirmek gibi anlamlara uzanır. Bunun yanında onarmak ve tamir etmek anlamlarını da taşır.

Buradan hareketle **ܡܒܕܩܢܐ** (mbadqānā), yalnızca “anlatan” veya “açıklayan” kişi değildir. O; **görünmeyeni görünür kılan, anlaşılmayanı açıklayan, örtülü olanı açığa çıkaran, sorgulayan, araştıran, yorumlayan ve kırılmış olanı onarmaya çalışan kişidir**.

Bu anlamıyla **ܠܟܠܐ ܡܒܕܩܢܐ** (leṣana mbadqānā), yani “açıklayan ve onaran dil”, toplum açısından yalnızca bilgi aktaran bir dil değildir. O, insanın

hakikati daha açık görmesine, kendisini daha doğru ifade etmesine ve ötekini ne söylediğini daha derinden anlamasına yardımcı olan bir dildir.

Çünkü bazen insanlar arasında asıl sorun art niyetten önce **yanlış anlamadır**. Bir söz yanlış anlaşılır, bir davranış farklı yorumlanır, bir niyet görünenden başka türlü algılanır. Küçük bir yanlış anlama zamanla önyargıya, önyargı mesafeye, mesafe ise ayrışmaya dönüşebilir.

İşte açıklayıcı dil burada devreye girer. **Açıklar ki, yanlış anlaşılmayı gidersin. Sorgular ki, peşin hükümleri aşsın. Araştırır ki, görünüş ile hakikat arasındaki mesafeyi kapatsın. İfade eder ki, insanın içinde kalan sözü görünür kılsın. İşaret eder ki, yönünü kaybedene yol göstereyin. Ortaya çıkarır ki, örtülü olanın üzerindeki perdeyi kaldırsın. Ve onarır ki, kırılmış olan yeniden bütünleşebilsin.**

Fakat toplumsal hayat yalnızca açıklamaya değil, **bağ kurmaya** da muhtaçtır.

Burada Süryanicede **ܕܒܩܐ (dbāq)** kökünün anlam dünyası devreye girer. Bu kök; kaynaştırmak, lehimlemek, bağdaştırmak, yapıştırmak, bir arada tutmak; bağlanmak, tutunmak, izlemek, takip etmek, ardından gitmek, uymak, devamlılık göstermek, sürdürmek, riayet etmek, gereğini yerine getirmek; bir şeye erişmek, ulaşmak, yetişmek, katılmak, dâhil olmak, uyum sağlamak, aynı fikirde olmak, uzlaşmak ve mutabık kalmak gibi geniş bir anlam alanına sahiptir.

Bu kökten gelen **ܡܕܒܩܢܐ (mdabqānā)** ise yapıştıran, birleştiren, bağlayan; aynı zamanda yarayı saran, pansuman yapan ve şifa desteği veren kişi anlamlarını taşır.

Böylece leşana mdabqānā **لِشَانِ مَدَابِقَانَ**, yani “kaynaştıran ve bağdaştıran dil”, toplumsal anlamda çok güçlü bir metafora dönüşür.

Tutkal veya zamk parçaları bir arada tutar; dil insanları. Lehim ayrılmış parçaları birleştirir; dil kopmuş ilişkileri. Pansuman yarayı sarar; dil incinmiş gönülleri. Bağlılık süreklilik sağlar; dil ortak hafızayı. Uzlaşma farklılıkları yok etmez; dil farklılıklar arasında köprü kurar.

Bu nedenle bugün ihtiyacımız olan dil, yalnızca **konuşan bir dil değil; bağ kuran bir dildir.**

İnsanları aynılaştırmaya çalışan değil, farklılıkları içinde birbirlerine yaklaştıran; farklı düşünceleri susturan değil, onların arasında ortak bir zemin arayan; çatışmayı büyüten değil, çatışmanın içinden uzlaşma imkânı çıkaran bir dil...

Çünkü **uzlaşma, farklılıkların ortadan kaldırılması değildir.** Gerçek uzlaşma, farklılıkların birbirini yok etmeden aynı toplumsal zeminde var olabilmesidir. Mutabakat, herkesin aynı düşünmesi değil; farklı düşünenlerin ortak bir anlam ve yaşama zemini bulabilmesidir.

İşte bu yüzden mbadqānā **مَدَابِقَانَ** “açıklayan ve onaran” ile mdabqānā **لِشَانِ** “kaynaştıran ve bağdaştırıcı” kavramları birbirini tamamlar.

Önce açıklamak gerekir ki, anlayalım. Sonra anlamak gerekir ki, bağ kurabilelim. Bağ kurmak gerekir ki, onarabilelim. Onarmak gerekir ki, birlikte yaşayabilelim.

Bir başka ifadeyle, açıklama olmadan anlayış eksik kalır. Anlayış olmadan bağ kurulamaz. Bağ olmadan birlik oluşmaz. Birlik olmadan toplumsal iyileşme gerçekleşmez.

Günümüzde insanlığın yaraları yalnızca bireysel değildir. Toplumların da yaraları vardır: kırılmış güvenler, derinleşmiş önyargılar, dışlanmışlıklar, unutulmuş acılar, kopmuş ilişkiler ve birbirine yabancılaşmış hafızalar...

Bu yaraların üzerine daha fazla öfke, suçlama ve ayrıştırıcı sözler eklemek onları iyileştirmez.

Bazen toplumun ihtiyacı olan şey, **yarayı inkâr etmeyen fakat yarayı yeniden kanatmayacak bir dildir.**

Onarıcı dil, acıyı yok saymaz. Tam tersine, acıyı görünür kılar; fakat onu yeni bir düşmanlık üretmenin aracı hâline getirmez.

Yarayı gösterir ama yaralayanı çoğaltmaz. Yanlışı söyler ama insanı bütünüyle mahkûm etmez. Eleştirir ama aşağılamaz. Sorgular ama düşmanlaştırmaz. Gerçeği savunur ama hakikati öfkenin silahına dönüştürmez.

İşte böyle bir dil, yalnızca iletişim kurmaz; **toplumsal iyileşmeye katkı sunar.**

Bu açıdan bakıldığında dil, kültürel hafızanın da taşıyıcısıdır. Bir toplum kendi dilini yaşattığında yalnızca kelimelerini korumaz; dünyayı algılama biçimini, geçmişini, değerlerini ve kendi varoluşuna dair anlam katmanlarını da korur.

Ana dili yaşatmak bu nedenle yalnızca geçmişi muhafaza etmek değildir. **Geçmiş bugüne bağlamak, bugünden geleceğe bir köprü kurmaktır.**

Dil, insanı kendi köklerine bağlarken aynı zamanda başkasını anlamanın da kapısını açabilir. Çünkü kendi dilinin derinliğini bilen insan, başka dillerin ve kültürlerin taşıdığı anlam zenginliğini de daha kolay fark edebilir. Bu nedenle dil, bir duvar olmak zorunda değildir. **Dil bir köprü olabilir.**

Kendi kimliğini korurken ötekine ulaşabilir. Kendi hafızasını yaşatırken başkasının hafızasına saygı gösterebilir. Kendi hakikat arayışını sürdürürken başkasının sesini de dinleyebilir.

Belki de bugün ihtiyacımız olan **leşana mbadqānā u mdabqānā**

لَشَانَا مَبَادِقَانَا وَمَدَابِقَانَا onaran ve kaynaştıran dil tam olarak budur: Açıklayan ama incitmeyen, sorgulayan ama küçümsemeyen, hakikati arayan ama dayatmayan, ifade eden ama susturmayan, farklılıkları gören ama ayrıştırmayan, bağlayan ama bağımlı kılmayan, kaynaştıran ama tek tipleştirmeyen, yaraları görünür kılan ama onları yeniden kanatmayan, kırılmış olanı onaran ve insanı insana yeniden yaklaştıran bir dil.

Çünkü insanın insana ihtiyacı olduğu kadar, **insanın doğru söze de ihtiyacı vardır.**

Bazı sözler duvar örер. Bazı sözler köprü kurar.

Bazı sözler yarayı derinleştirir. Bazı sözler yarayı sarar.

Bazı sözler insanı ötekinden uzaklaştırır. Bazı sözler ötekini anlamaya götürür.

Ve belki de dilin en yüce toplumsal görevi, **insanları aynılaştırmak değil; farklılıklarıyla birlikte birbirlerine bağlayabilmektir.**

Bu yüzden günümüzde her anlamda **açıklayıcı, onarıcı, kaynaştırıcı ve bağdaştırıcı bir dile** ihtiyacımız vardır.

Çünkü hakiki dil yalnızca söylemez. Gösterir. Açıklar. Sorgular. Araştırır. İşaret eder. Görünmeyeni görünür kılar. İçimizde olanı dile getirir. Kırılmış olanı onarır. Ayrılmış olanı kaynaştırır. Farklı olanı bağdaştırır. Ve nihayet insanı insana yeniden yaklaştırır.

Belki de bugün bize düşen, sadece **konuşmayı değil, böyle bir dili inşa etmeyi** öğrenmektir.

Çünkü toplumların gerçek iyileşmesi, yalnızca doğru sözlerin söylenmesiyle değil; **doğru sözlerin insanlar arasında yeniden güven, anlayış, bağ ve ortaklık oluşturmasıyla** mümkündür.

Yusuf Beğtaş

www.karyohliso.com